

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

(2020. NOVEMBER)

ELISMERÉSEK

* **Áder János**, Magyarország köztársasági elnöke nevében **Buhajla József** ungvári és **Szilágyi Mátyás** beregszászi főkonzul az ungvári és beregszászi külképviseleten a COVID-19 járvány miatt szűk körben magyar állami kitüntetésekkel adott át.

Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült: **Horváth Katalin**, az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszékének nyugalmazott docense, a Kárpátaljai Magyar Tudományos Társaság alelnöke; **Kovács Péter**, az Ungvári Magyar Tannyelvű Drugeth Gimnázium igazgatója; **Balogh Oszkár**, a Csapi Városi Tanács képviselője, a KMKSZ Jótékonyági Alapítványának főkönnyelője; **Fakász Valéria** nyugalmazott pedagógus, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség

Barkaszoői Alapszervezetének alapító tagja; **Riskó Márta**, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium tanára; **Kohut Attila**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola gazdasági rektorhelyettese, **Szedlák Gyula**, a KMKSZ Aknaszlatinai alapszervezetének elnöke, **Vass Ottó**, a KMKSZ alapító tagja.

Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetésben részesült: **Debreceni Anikó**, a Csapi 2. Számú Széchenyi István Középiskola magyar nyelv és irodalom szakos tanára, tankönyvszerző és szerkesztő; **Korolovics Valéria**, a Derceni Művelődési Ház igazgatója, a Gyöngyösbokréta Néptáncgyűttes vezetője; **Gál István**, a „Pro Agricultura Carpatika” Kárpátaljai Megyei Jótékonyági Alapítvány falugazdája.

* **dr. Szöllősi Tibor** kárpátaljai író átvette a Diszpolgári Oklevelet **Kálmán Béla** Nyírmadai polgármestertől.

FONTOSABB
ESEMÉNYEK,
RENDEZVÉNYEK

NOVEMBER

* A kisvárdai Kárpátalja Házban **Bodrog László** szakmai igazgató író-olvasó találkozó keretében bemutatta a 80 éves **Szöllősy Tibor** kárpátaljai író *Álmait az ember...* című novella gyűjteményét.

* Az Ungvári Hungarológiai Központban sor került az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézete (UNE UMOTI) Magyar Filológiai Tanszéke végzős hallgatóinak államvizsgájára. A bizottság tagjai: **Zékány Krisztina** tanszékvezető, **Lizanec Péter** professzor, **Györke Magdolna** docens, **Dupka György** történész (Phd), **Stajer Szabina** laboráns. Fennállásának 55 éve alatt több mint ezer végzőssel büszkélkedhet a tanszék. Ma nincs a megyének olyan iskolája, főiskolája, ahol ne tanítanak az itt végzett hallgatók. De ők alapozzák meg a magyar nyelvű médiát, jelen vannak a közéletben, a tudomány területén, és a politikai porondon is képviselik a kárpátaljai magyarság érdekeit.

* Szabolcsbákán a beregszászi származású **vitész Ortutay Zsuzsa** keramikus emléktábláját avatták fel

a Beregszászért Alapítvány szervezésében. Emlékbeszédet **Dalmay Árpád** kuratóriumi elnök mondott.

* A Kárpátaljai Szövetség (elnöke: **Benza György**) anyagi támogatásának köszönhetően a Szolyvai Emlékparkban **Tóth Mihály** elnök, **Dupka György** titkár és **Fuchs Andrea** projekt-menedzser irányításával, összehangolt csapatmunkával megvalósításra került a biztonsági kamerarendszer telepítése. Sikertelen helyreállítani az ismeretlen vandálok által október 22-én megrongált magyar országgyűlési képviselők, felsőházi tagok emlékkeresztjét (alkotója **Mihalo Beleny**).

* Csendes koszorúzást tartottak Beregszászon a málenkij robot áldozatainak emlékére a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) szervezésében. A résztvevők, köztük **Orosz Ildikó**, a II. RF KMF és a Pro Cultura Subcarpathica elnöke, **Cserniczkó István**, a főiskola rektora, **Babják Zoltán**, Beregszász polgármestere és mások elhelyezték az emlékezés koszorúit először a Beregszászi 5. Számú Tarasz Sevcenko Középiskola falán lévő emléktáblánál. Majd a Széna térre érkezve gyertyát gyújtottak és elhelyezték koszorúikat a málenkij robot áldozatainak emlékművénél.

* Szűk körű csendes koszorúzással és főhajtással emlékeztek meg

az 1944 novemberében elhurcolt ártatlan áldozatokról a Szolyvai Emlékparkban. Emlékbeszédet mondott **Brenzovics László**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke, **Orosz Ildikó**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke. Ezt követően az emlékfalnál elhelyezték a koszorúkat.

* A Szolyvai Emlékparkbizottság, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének (UNE UMOTI) Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszéke szervezésében Beregszászon, az Európa–Magyar Ház konferenciatermében *Emlékezetpolitika, kutatás, tényfeltárás* címmel megrendezésre került a GULÁG–GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma. A konferenciát a KMMI Facebook-oldalán élőben is sugározták. Köszöntő beszédet mondott **dr. Tóth Mihály**, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke. **Dr. Zékány Krisztina**, az UNE Magyar Filológiai Tanszékének vezetője *Élni kell, élni muszáj – A GULÁG-GUPVI kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján'2019* című gyűjteményt mutatta be, majd **dr. Zubánics László** az UNE UMOTI Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszékének vezetője Dupka György *A kárpátaljai magyarság, némentség elhallgatott*

tragédiája, 1944–1946 című munkájának magyar és angol nyelvű kiadását elemezte. Előadást tartott GULÁG-GUPVI témakörben **Beke Mihály András** író, Magyarország beregszászi külképviseletének konzulja, **Dr. Molnár D. Erzsébet**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontjának vezetője, **Marosi István** görögkatolikus pap, **Dr. Dupka György**, **Meskó János** történész, a Sztálinizmus Áldozatai Kárpátaljai Emlékmúzeumának igazgatója; **Bimba Brigitta**, a Debreceni Egyetem Történelem és Néprajzi Doktori Iskolájának végzős hallgatója. Az előadások után a konferencia résztvevői felavatták és megkoszorúzták az életmentő, meghurcolt és megérőszakolt nők emléktábláját.

* Rendhagyó megemlékezést tartottak a Szolyvai Emlékparkban. **Dupka György**, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára és **Mitro Henrietta** szolyvai pedagógus felavatta a szeretteikért aggódó, családfenntartó, ételhordó, csomagküldő, meggyalázott magyar asszonyok és lányok tiszteletére állított táblát, akik sok száz szovjet lágerbe zárt, éhező rab életét mentették meg a biztos haláltól. Majd az Emlékfalnál **Tóth Mihály** röviden beszámolt az emlékparkbizottság ez évi tevékenységéről.

* A Ternopilban élő magyarok is egyesületbe tömörültek, melynek elnöke **Ivánics István** nyugdíjas, alelnöke **Vladiszlav Bondar** orvos-tanhallgató lett.

* Beregszász civil szervezetei, vezetői és történelmi egyházai közösen gyűjtötták meg ismét Beregszász adventi koszorújának első gyertyáját a város főterén. A béke lángjának fellobbanását követően **Szabó Viktor** és **Marosi István** görögkatolikus parochusok, **Rácz István** római katolikus plébános és **Taracközi Ferenc** református vezető lelkész imádsággal kérték Isten áldását az ünnepre. A gyertyagyújtást követően adventi beszédet mondott **Orosz Ildikó**, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet elnöke, **Babják Zoltán**, Beregszász polgármestere.

* A megyeszékhelyen ismeretlenek megrongálták az éhínség áldozatainak tiszteletére emelt Em-lékgyertya szobrot.

* A KMKSZ Elnökségének kiadott közleménye szerint Ukrajna eddigi történetében példátlanul tartja azt a durva beavatkozást, amelynek keretében a titkosszolgálat fegyveres kommandósai megszállták **Brenzovics László**, a KMKSZ elnökének lakását, a KMKSZ ungvári központi székházát, az „Egán Ede” Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Központ és a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány

székhelyét, házkutatás céljából. Többek között a Szövetség ezért felszólítja az ukrajnai illetékes szerveket, hogy haladéktalanul vessenek véget a KMKSZ és a kárpátaljai magyarok egyéb szervezetei ellen folytatott boszorkányüldözésnek.

* Az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség elnökségének nyilatkozata is elítéli az Ukrajna Biztonsági Szolgálatától a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, annak egyes intézményeivel és vezetőjével szemben fogantatott intézkedéseket. Az UMDSZ szerint a vádak teljesen megalapozatlanok, a fogantatott intézkedések pedig valószínűleg konceptuálisan provokatív-politikai jellegűek.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontja a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat keretében könyvbemutatót tartott. A rendezvény keretén belül mutatták be *A kárpátaljai oktatás helyzete a 2019-es külső független érettségi eredmények tükrében* című tudományos kiadványt. A frissen megjelent könyvet a szerzők – **Dr. Orosz Ildikó és Pally Katalin** – ismertették. A 2019-es érettségi eredményeit feldolgozó munkát a kötet szakmai lektorai, **Prof. dr. Cserniczkó István**, a Rákóczi-főiskola rektora és

Szilágyi Lajos, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnökségi tagja elemezték. *A Magyarellenes megnyilvánulások Ukrajnában 2014–2018* című kiadványt **Darcsi Karolina** szerző, az intézet kutatója mutatta be. **Dr. Csatáry György** *A Rákóczi-kor emlékhelyei Kárpátalján* című monográfiájáról tartott rövid ismertetést. A rendezvényen bemutatásra került az *„Őrzeni kincses temetőket”*. *A beregszászi köztemető egykori római katolikus sírkertje* című kiadvány is **Jakab Eleonóra**, **Dobos Sándor**, szerkesztők ismertetésében. A könyvbemutató **Dr. Molnár D. Erzsébet**nek, a Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontja vezetőjének zárójával ért véget.

* A hivatalos adatok szerint a Kárpátaljai Megyei Tanács képviselőinek választási küzdelmében a magyarok régióban az egyedül listát állító „KMKSZ” – UMP 8 képviselői helyet szerzett. A megyei testületben Brenzovics László, Barta József, Balogh Lívia, Bíró Erzsébet, Gulácsy Géza, Orosz Ildikó, Péter Csaba és Petei Judit lett a KMKSZ-frakció képviselője. A „KMKSZ” – UMP jelölésében – a járási, a városi és a kistérségi tanácsokban a mandátumhoz jutott képviselők száma összesen 135.

* Az UMDP által indított jelöltek szerényebb eredményeket értek el

a helyhatósági választásokon. Az UMDP jelölésében mandátumhoz jutott járási, városi és kistérségi tanácsokba bejutott képviselők száma összesen 23.

* *„Élni kell, élni muszáj”* címmel megjelent a Szolvyvai Emlékparkbizottság Évkönyve. A kötet a 2019. november 15-én Makkosjánosiban a Szolvyvai Emlékparkbizottság által rendezett GULÁG–GUPVI Fórum 2019. nemzetközi emlékkonferencia anyagait tartalmazza, elérhető a KMMI-honlapon (<http://kmmi.org.ua/.../reszletes/elni-kell-elni-muszaj>).

A könyv szerzői: **Tóth Mihály** (Zápszony), **Dupka György** (Ungvár), **Olekszij Korszun** (Ungvár), **Molnár D. Erzsébet** (Beregszász), **Márkus Beáta** (Pécs), **Kállay Karolina** (Szatmárnémeti), **Marosi István** (Beregszász), **Bimba Brigitta** (Bátyú), **Mádi Bianka** (Verbőc), **Szabó Kata** (Beregújfalu), **Botlik József** (Budapest), **Motrevics Vladimir Pavlovics** (Jekatyerinburg), **Smykalin Alexander** (Jekatyerinburg). Köszönjük a kiadvány elkészítésében közreműködő **dr. Zékány Krisztina** és **dr. Zubánics László** lektor és szerkesztő, **dr. Lengyel Sándor** műfordító, **Dupka Zsolt** tördelőszerkesztő, **Fuchs Andrea** képszerkesztő és **Szemere Judit** webszerkesztő munkáját.

A borítón a sztarij szambori (Szozany település) Málenyikij robotra

elhurcoltak emlékműve (**Matl Péter** szobrász alkotása, 2016), a hátsó borítón a Szolyvai Emlékparkban felállított Magyar országgyűlési képviselők, felsőházi tagok emlékeresztje (**Mihajlo Beleny** alkotása, 2016) látható. A képanyag alapján a borítót **Dupka Zsolt** tervezte.

* A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság ismét meghirdette Internetes Versmondó Versenyét. A felhívásra kárpátaljai iskolás és felsőoktatási intézményben tanulók jelentkezését várták kárpátaljai magyar költők szabadon választott verseinek előadásával.

<http://kvit.hu/vi-internetes-versmondo-verseny-felhivas/>

* Digitalizálták, közkinccsé tették **Botlik József** és **Dupka György** sokat idézett monográfiáját:

<http://kmmi.org.ua/konyvtar/konyvek/reszletes/ez-hat-a-hon>

„Ez hát a hon...” *Tények, adatok, dokumentumok a kárpátaljai magyarság életéből 1918-1991.* Mandátum Kiadó, Budapest-Universum Kiadó, Szeged, 1991.

* A Magyar Nyelv Napjára jelent meg **Horváth Katalin** *Magyar anyanyelvünk Kárpátalján* című kiadványa.

* Megjelent a *Kárpátaljai Hírmondó* (főszerkesztő: **Szemere Judit**), a Kárpátaljai Szövetség negyedéves folyóiratának 2020. őszi száma. Elektronikus változata elér-

hető (és pdf-formátumban letölthető) a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapjáról.

* Az Előretolt Helyőrség Íróakadémia három kárpátaljai hallgatójának, **Csornyij Dávidnak** (Beregszász, 1991), **Kertész Dávidnak** (Tiszaesvány, 1993) és **Kopriva Nikolettnek** (Kisvárdá-Munkács, 1996) jelent meg az első kötete: Csornyij Dávid: *A jelzőlámpák diktatúrája.* (Versek); Kertész Dávid: *A keresztúri vámpír és más történetek* (Kisprózák); Kopriva Nikolett: *Amire csak a fák emlékeznek* (Versek) a KMTG- Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit KFT kiadásában, Budapesten.

KÖNYVESPOLC—2020

Az *Együtt* című irodalmi-művészeti-kulturális-humán tudományi folyóirat eddig megjelent számai itt tekinthetők meg:

<http://kmmi.org.ua/konyvtar/folyoiratok/egyutt>

<http://epa.oszk.hu/00500/00595>

KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÖNYVEK (Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: Dupka György)

Dupka György. „Jön még egy új világ...” *A magyar '56 kárpátaljai kézikönyve (A forradalom visszhang-*

ja a „megrengett Szovjetföldön”, 1956-1959). Kárpátaljai Magyar Könyvek 288. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2020.

„Élni kell, élni muszáj.” *A GULÁG-GUPVI kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján 2019. Nemzetközi emlékkonferencia Makkosjánosi, 2019. november 15.* Szerkesztette: Dupka György, Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Könyvek 293. Készült a Bethlen Gábor Alap támogatásával. Szolyvai Emlékparkbizottság – Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2020.

Dupka György: *A kárpátaljai magyarság, németiség elhallgatott tragédiája, 1944-1946.* György Dupka. *A Hidden Tragedy: The Fate of Hungarians and Germans in Subcarpathia, 1944-46.* (Angol–magyar monográfia.) Fordította: **dr. Ortutay Péter.** A magyar változat felelős szerkesztője: **Marcsák Gergely.** Az angol változat felelős szerkesztője és lektora: **dr. Molnár Erzsébet.** Kárpátaljai Magyar Könyvek 292. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 2020.

Kovács Eleonóra. *Érzékelés. Könyvismertető, filmlapló, jegyzet.* Felelős szerkesztő: Csordás László. Kárpátaljai Magyar Könyvek 287. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2020.

Marcsák Gergely. *Súlyos hagyomány. Előadások, cikkek, recenziók.* Felelős szerkesztő: Shrek Tímea. Kárpátaljai Magyar Könyvek 286. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2020.

Kótyuk Erzsébet. *Ha ad az Isten bajt, ad ahhoz erőt is ... Népi orvosló hagyományok és hiedelmek az Ung-vidéki magyar falvakban.* Felelős szerkesztő: Shrek Tímea. Kárpátaljai Magyar Könyvek 291. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2020.

Zselicki József. *Az ismeretlen katona. Régi és új versek.* Illusztrációk: Matl Péter. Felelős szerkesztő: Lőrincz P. Gabriella. Kárpátaljai Magyar Könyvek 289. Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2020.

Szöllősy Tibor. *Álmait az ember... Tolla mentett tanulságos történetek.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 290. Felelős szerkesztő: Nagy Zoltán Mihály. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2020.

Horváth Sándor. *Jelentés a mélyből.* Válogatott írások. Szerkesztő: Szemere Judit. Kárpátaljai Magyar Könyvek 283. A kiadvány megjelenését a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet támogatta. Ungvár–Budapest: Intermix Kiadó, 2019.

ELŐKÉSZÜLETBEN

Kiss Ágnes. *Magyar újságok Kárpátalján az első csehszlovák köztársaságban.* Sajtótörténet. Felelős lektor, szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina.** Kárpátaljai Magyar Könyvek 294. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2020.

Zubánics László. *A múlt tükrében elmerengve. Északkelet-Magyarország mindennapjai a XVI-XVIII. század fordulóján.* Helytörténeti tanulmányok. Szerkesztő: Szemere Judit. Kárpátaljai Magyar Könyvek 295. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2020.

„A felnagyelt haza”. 100 év kisebbségi létben, Száz hitvalló költő verse Trianontól napjainkig.

Kárpátaljai költők antológiája. Összeállító és szerkesztő: Shrek Tímea. Kárpátaljai Magyar Könyvek 296. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2020.

Dupka György. *Hungarian literary life in Subcarpathia during the sovjet period (1944-1991). Irodalmi élet Kárpátalján a szovjet időszakban (1944-1991).* (Angol–magyar kismonográfia.) Fordította: **dr. Ortutay Péter.** A magyar változat felelős lektora, szerkesztője: **dr. Zékány Krisztina.** Az angol változat felelős szerkesztője és lektora: **dr. Molnár Erzsébet.** Kárpátaljai Magyar Könyvek 297. Készült a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2020.

Összeállította: Dupka György